

11. Sablina, N., & Telychko, V. (2009). Usage of Taxonomy Method for the Analysis of Internal Enterprise Resources. *Biznes Inform (Busyness Inform)*, 3, 78-82 (in Ukr.).
 12. Kopych, I., Sorokivskiy, V., & Stefaniak, V. (2010). *Mathematic Models in Management and Marketing*. Lviv, Ukraine: Lviv Commercial Academy Press (in Ukr.).
 13. Libanova, E. (2005). *Administrative-Territorial Reform: challenges, ways of implementation, criteria of efficiency*. In Z. Varnalii (Ed.). Kyiv, Ukraine: NISS Press (in Ukr.).
 14. Ilyash, O. (2012). *Transformations of the Social Security System of Ukraine: Regional Dimension*. Lviv, Ukraine: PAIS Press (in Ukr.).

Received 01.06.2014

References (in language original)

1. Пастернак-Таранушенко Г. Безпека: система, підсистема, оцінки, нова зброя / Г. Пастернак-Таранушенко // *Економіка України*. – 2000. – № 12. – С. 53–57.
 2. Паламарчук В. М. Соціальна стратегія України у період здійснення соціальних реформ / В. М. Паламарчук. – К. : Нац. ін-т стратег. досліджень, 1993. – Вип. 11. – 31 с.
 3. Скуратівський В. А. Основи соціальної політики : навч. посіб. / В. А. Скуратівський. – К. : МАУП, 2002. – 200 с.
 4. Новікова О. Ф. Соціальна безпека: організаційно-економічні проблеми і шляхи їх вирішення / О. Ф. Новікова. – Донецьк : ІЕП НАН України, 1997. – 460 с.
 5. Сухоруков А. І. Врахування динамічних зв'язків у системах економічної безпеки / А. І. Сухоруков // *Стратегічна панорама*. – 2009. – № 2. – С. 115–129.

6. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави / Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2009. – 336 с.
 7. Гутман Г. В. Управление региональной экономикой / Г. В. Гутман, А. А. Мирюдов, С. В. Федин ; под ред. Г. В. Гутмана. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 176 с.
 8. Лексин И. Территориальное устройство государства: попытка реализации системной методологии анализа / И. Лексин // *Рос. экон. журнал*. – 2003. – № 1. – С. 55–74.
 9. Основи стійкого розвитку : навч. посіб. / [О. І. Карінцева, С. М. Шевченко, М. К. Шапочка та ін.] ; за заг. ред. Л. Г. Мельника. – Суми : Університетська книга, 2005. – 654 с.
 10. Бешелев С. Математико-статистические методы экспертных оценок / С. Бешелев, Ф. Гурвиц. – М. : Статистика, 1994. – 256 с.
 11. Сабліна Н. В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия / Н. В. Сабліна, В. А. Теличко // *Бізнес Інформ*. – 2009. – № 3. – С. 78–82.
 12. Колич І. М. Математичні моделі в менеджменті та маркетингу : навч. посіб. / І. М. Колич, В. М. Сороківський, В. І. Стефаняк. – Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2010. – 268 с.
 13. Лібанова Е. М. Адміністративно-територіальна реформа: завдання, шляхи реалізації, критерії ефективності / Е. М. Лібанова ; за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2005. – 325 с.
 14. Іляш О. І. Трансформації системи соціальної безпеки України: регіональний вимір : монографія / О. І. Іляш. – Львів : ПАІС, 2012. – 592 с.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2014

I. I. Черленяк

доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник, завідувач кафедри міжнародного бізнесу, логістики та менеджменту, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна
 cherlenyakij@mail.ru

УДК 339.92

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ,
 КОНКУРЕНЦІЯ, РИНОК:
 МАКРОСИСТЕМНІ АСПЕКТИ**

Анотація. У статті з позицій теорії координації багаторівневих ієрархічних систем та теорії самоорганізації розглянуто системи-процеси: конкурентоспроможність, конкуренція, ринок. Проаналізовано можливість застосування концепції «модернізації навздогін» і ліберальної економічної моделі до транзитивної економіки України. Визначено умови формування нового відтворювального механізму для гармонізації ринкової конкуренції, підприємницької активності та зацікавленості суспільства в активному використанні бізнесменами обмежених суспільних ресурсів. Запропоновано створити модель-практику відтворення конкурентоспроможності національної економіки, яка б базувалася на двоїстій природі конкуренції – інституціональній і самоорганізаційній.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкуренція, ринок, економічна система, транзитивна економіка, самоорганізація.

И. И. Черленяк

доктор наук по государственному управлению, старший научный сотрудник, профессор, заведующий кафедрой международного бизнеса, логистики и менеджмента, Ужгородский национальный университет, Украина

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ, КОНКУРЕНЦИЯ, РЫНОК: МАКРОСИСТЕМНЫЕ АСПЕКТЫ

Аннотация. В статье с позиций теории координации многоуровневых иерархических систем и теории самоорганизации рассмотрены системы-процессы: конкурентоспособность, конкуренция, рынок. Проанализирована возможность применения концепции «модернизации вдогонку» и либеральной экономической модели в транзитивной экономике Украины. Определены условия формирования нового воспроизводственного механизма для гармонизации рыночной конкуренции, предпринимательской активности и заинтересованности общества в активности использования бизнесменами ограниченных общественных ресурсов. Предложено создать модель-практику воспроизведения конкурентоспособности национальной экономики, которая бы базировалась на двойственной природе конкуренции – институциональной и самоорганизационной.

Ключевые слова: конкурентоспособность, конкуренция, рынок, экономическая система, транзитивная экономика, самоорганизация.

Ivan Cherleniak

D.Sc. (Public Administration), Senior Researcher, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine
 3 Narodna Sq., Uzhhorod, 88000, Transcarpathian Region, Ukraine

COMPETITIVENESS, COMPETITION, MARKET: MACROSYSTEM ASPECTS

Abstract. Introduction. The concept of free competition is one of the pillars of the liberal economic model, which demonstrated acceptable results for the economies of some developed capitalist countries in the industrial age. The liberal model was not effective for transitive economy of Ukraine. This demonstrates the fundamental problems of Ukraine's economic mechanism component coordination, including, perhaps, the most important: competition, market, competitiveness. *The purpose of the article* is to develop alternative modifications of the semantic content for the triad competition-market-competitiveness in terms of post-industrial era challenges and transitive economy problems. *Results.* While formulating the development of the national economy competitiveness model, it must be born in mind that the concept and model of management based at increasing the efficiency of pro-

duction factors, which, in terms of complexity theory, corresponds only to the natural level of complexity. The presence of two management spaces in the economy today – based on the factors of complexity and the factors of organized complexity – changes the meaning of Competition and Market content. The «unlimited» informational power of market is realized not for all phases of economic development (growth), i.e. not for all modes of self-organization of the economic system. In terms of coordination the theory of multilevel hierarchical systems, this problem solving needs coordination of two groups of processes and variables: 1) the determinants and consequences of focused management decisions; 2) the determinants and consequences of diffuse «acts-solutions» market, distributed among dense continuous group of market actors. This applies to particular market spaces, namely: financial market, commodity market, the market of high technologies.

Conclusion. In terms of the state competitiveness external dimension, a regime of economic self-organization should originate in the country for a paradigm shift in pursuit of modernization. The political and economic self-install regime will appear only when the basic institutions of the market mechanism come into action. On this basis, the first order of self-organization can be activated. The success of transitive economy of Ukraine depends on the concept of competitiveness of state-country-society, adopted by society. It should present dialectically coordinated and developed concept of competition, efficiency factors of production, efficiency of the state. This concept and practice should form the second order of self-organizing economy. The model-practice of competitiveness based on a new concept of «competitiveness-efficiency-competition» at the macrolevel should not only reflect the current position of the national economy, but also form the ability to shape the country and its regions, territory corporations and companies, to strengthen in all dimensions.

Keywords: competition; competitiveness; economic system; organized complexity; self-organization.

JEL Classification: E13, O33, P11

Постановка проблеми. Економічний розвиток України відбувається в мінливому зовнішньоорганізаційному та зовнішньоекономічному середовищах, що сьогодні критично змінили характеристики впливу на країну від сприятливих і малосприятливих до кризових. Аналітики відзначають негативні тенденції внутрішнього економічного характеру [1, с. 9]. Це свідчить про фундаментальні проблеми координації компонент економічного механізму України, серед яких найбільш вагомими є конкуренція, ринок, конкурентоспроможність. Відтак актуальними стають дослідження економічних та управлінських процесів, що здатні детермінувати адекватні механізми протидії сучасним загрозам на основі концепції конкурентоспроможності економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми конкуренції, конкурентоспроможності й ролі конкурентного середовища у процесі виживання та успішності економічних суб'єктів уперше знайшли своє відображення в роботах класиків – А. Сміта (Smith, 1776) і Д. Рікардо (Ricardo, 1817). Подальшого розвитку зазначені проблеми набули у працях А. Маршалла (Marshall, 1993), Дж. Робінсона (Robinson, 1933), Е. Чемберліна (Chamberlin, 1933), Й. Шумпетера (Schumpeter, 1942), Ф. Хайека (Hayek, 1948), С. Коена (Cohen, 1987), М. Месаровича (Mesarovic, 1970) та ін. М. Портер (Porter, 1980), Г. Хамел (Hamel, 1996), К. Прахалад (Prahalad, 1996) досліджували джерела конкурентних переваг фірми і розробили методи їх утримання. Ф. Мур (Moore, 1993) розглядав проблематику конкурентоспроможності на базі концепції коеволюційного розвитку фірми, А. М. Брандербургер (Brandenburger, 1996) – на базі концепції співконкуренції. Ці напрацювання були розвинуті в роботах таких учених із постсоціалістичних країн, як В. Геєць, А. Чухно, І. Багрова, О. Соскін.

Для трансформаційних економік постсоціалістичних країн гострим питанням є вибір результативної економічної моделі [2, с. 4]. Її основою міг би стати феномен і механізм конкуренції, проте він «не спрацьовує» в тому варіанті неоліберальної економічної моделі, яка сьогодні запроваджена в Україні. Розв'язок цих проблем О. Соскін бачить у впровадженні моделі народного капіталізму [3, с. 22], що додатково актуалізує дослідження питань координації моделі ринку, конкуренції та конкурентоспроможності.

Мета статті – розробка альтернатив модифікації змістового наповнення тріади конкуренція-ринок-конкурентоспроможність в умовах викликів постіндустріальної епохи та проблем транзитивної економіки.

Основні результати дослідження. З точки зору «числого лібералізму», держави не можуть виступати суб'єктами конкурентного процесу. Науковці розходяться в думках, чи можна вважати країни суб'єктами конкуренції в сучасних умовах «глобального ринкового господарства». С. Коен (Cohen, 1987) оцінює конкурентоспроможність

економіки з точки зору сприяння прогресу суспільства [4]. Він трактує конкурентоспроможність економіки як рівень здатності країни в умовах справедливого та вільного ринку виробляти товари і послуги, що відповідають вимогам світових ринків, за збереження здатності економіки до підвищення реальних доходів громадян країни [4, с. 47]. З вищеведеного випливає, що С. Коен вважає країни суб'єктами конкуренції. М. Портер (Porter, 1980) доводить, що країни та регіони є «середовищем», яке забезпечує конкурентоспроможність фірм [5]. Основні фактори середовища він представив у формі ромба зі сторонами: «вимогливі споживачі – сильні конкуренти – спроможні постачальники – комплекс підтримуючих галузей» [5, с. 35]. Виходячи із державницької логіки, протидію економічним загрозам необхідно формувати не за рахунок запозичень, а насамперед на основі зростання конкурентоспроможності економіки. Відтак особливої актуальності набуває питання: чия позиція – М. Портера [5], відповідно до якої держава та її інститути є суто середовищем, у якому гравці ринку отримують можливість розвивати свій рівень конкурентоспроможності, або С. Коена [4], який наголошує на активній суб'єктній ролі держави в конкурентному процесі, – є більш обґрунтованою, раціональною та адекватною сучасним умовам.

Зауважимо, що у практичній площині перша позиція відповідає вибору «чистої» неоліберальної економічної моделі розвитку (в пострадянських умовах вона призводить до олігархічного капіталізму), друга – вибору певної моделі на основі комбінації неоліберальних, неокейнсіанських та неонституційних ідей (може привести до «народного капіталізму» у прогресивному розумінні О. Соскіна [3]). Повертаючись до тези М. Портера [5, с. 37], де країни і регіони розглядаються як «середовище», відзначимо, що вона частково є ефективною. Таке розуміння проблеми становлення феномену конкурентоспроможності прийнятне стосовно ринків країн із усталеними традиціями доброчесної конкуренції і результативної системи регулювання якості товарів, які реалізуються на внутрішньому ринку, якщо його розглядати як зв'язок сторін ромба: «вимогливі споживачі – сильні конкуренти – спроможні постачальники – комплекс підтримуючих галузей». Для випадку транзитивної економіки потрібно додати: рівномірно розподілені за суспільними втратами платоспроможні вимогливі споживачі, і передбачити механізм зародження вітчизняних «сильних конкурентів». Саме споживачі із різною платоспроможністю стимулюють виробника до зниження ціни, впровадження інновацій, нових технологій і т.п. У роботі більш пізнього періоду М. Портер (Porter, 1990) [6] уже стверджує, що конкурентоспроможність не є самоціллю, проте і тут він трактує державу не як суб'єкт формування конкурентоспроможності країни, а насамперед як фактор ефективності: держава повинна забезпечити громадян та

суб'єкти бізнесу послугами правопорядку, а також ефективність використання факторів виробництва – праці й різних видів капіталу. Отже, М. Портер звужує проблему конкурентоспроможності держави до ефективності держави.

На нашу думку, конкурентоспроможність держави містить ефективність, але все ж таки не зводиться до неї. З точки зору стратегічного менеджменту, кожний суб'єкт діяльності, який взаємодіє із собі подібними суб'єктами, котрі мають такі самі повноваження приймати управлінські рішення щодо свого розвитку, є суб'єктом певного конкурентного процесу. Управлінські рішення органів держави здійснюють прямий та непрямий вплив і на акторів бізнесу, економічних агентів усіх типів власності та видів діяльності, і на процес функціонування ринку, агрегати, сегменти ринку як механізму управління економічним життям. Тому, з точки зору стратегічного менеджменту, в зовнішньому вимірі держава природно є суб'єктом конкуренції. Але як це має рефлексувати із внутрішнім економічним виміром?

Вважаємо, що для зміцнення позицій країни в сучасних міжнародних умовах держава повинна бути суб'єктом конкурентного порядку – формувати умови та обставин конкурентної поведінки фірм, корпорацій, галузей, регіонів. Для цього держава має створити певний комплекс макро-економічних, проектних, регуляторно-правових інструментів і механізмів, здатних забезпечити: 1) взаємодію фірм у процесі добросовісної та ефективної конкуренції; 2) конкурентний результат у формі конкурентоспроможних зразків продукції і конкурентоспроможних фірм; 3) сучасну структуру економіки; 4) еволюційно ефективну композицію технологічних укладів. Питання в тім, які позитивні та негативні впливи й тенденції можуть виникати внаслідок «конкурентної поведінки» держави і її втручання в конкуренцію суб'єктів бізнесу? Для відповіді на це питання знадобляться знання концепції та моделей рефлексивної конкуренції-конкурентоспроможності, на основі яких можна виробити ефективну політику і відповідну модель-практику економічного зростання господарства країни.

Якщо розглядати набір стратегій в умовній площині «ліві-праві», то найбільш проста «ліва» стратегія орієнтує на проведення політики формування переваг для «підрозділів» економіки країни – вітчизняних фірм і корпорацій. Ідеться про такі переваги, як застосування протекціоністських інструментів, трансфертів чи інших форм неринкового впливу на внутрішній ринок та умови виходу вітчизняних фірм на зарубіжні ринки. Однак протекціонізм у його примітивній формі часто дає зворотні економічні наслідки, призводить до консервування технологічного відставання економіки країни. Найбільш проста «права» стратегія націлює на створення відкритого, без умов та обмежень для ввозу-вивозу товарів і капіталів, вітчизняного економічного простору. Її провадження призводить до «вимивання» фінансового капіталу та деградації соціального і технологічного ресурсів країни.

Сучасна стратегія держави повинна бути в «розумному» центрі вказаної площини, аби забезпечити ефективну взаємодію феноменів конкуренції та процесів формування конкурентоспроможних суб'єктів конкуренції. Створення зв'язку «стан-якість-процес» конкуренції і конкурентоспроможності є іманентно складним завданням. Воно не вирішується засобами редукції проблеми «конкуренція» до ланцюжка більш простих проблем «конкуренція економічних агентів – ефективний ринок – ефективна монетарна політика». Для сучасної конкурентоспроможної економіки потрібні «насамперед і відразу» конкурентоспроможні, ефективні, забезпечені капіталом, компетентні, кваліфіковані суб'єкти ринку, які потребують та вимагають справедливих ринкових правил (чого немає у транзитивній економіці).

З точки зору теорії координації багаторівневих ієрархічних систем М. Месаровича (Mesarovic, 1970) [7], складність вказаної проблеми полягає в необхідності координації двох груп процесів і змінних:

1) детермінант та наслідків сфокусованих управлінських рішень;

2) детермінант і наслідків дифузних «актів-рішень» ринку (розсіяної інформації Ф. Хайека), розподілених між цільною неперервною групою ринкових акторів.

До того ж слід брати до уваги, що в сучасних умовах ринковий простір функціонально розшаровується на декілька квазіавтономних складових: фінансовий ринок, сировинний ринок, ринок високих технологій тощо.

Чи можна окреслену вище проблему вирішувати методами планування? Ліберальна модель це заперечує. «Нескінченномірною» група рішень формування «пропозиції» із задоволення багатоманітних потреб споживачів, на думку Ф. Хайека (Hayek, 1991), ніколи та ніяк не може бути скоординована «планом», плановим способом управління системою народного господарства під керівництвом держави (цим Ф. Хайек заперечував радянський економічний лад). Тому роль держави треба звести до охорони прав власності та збереження порядку. Учений намагається довести, що ринок завжди є своєрідним досконалим інформаційним механізмом, який забезпечує отримання не фрагментарного, а системного знання про економіку, без якого неможлива ефективна господарська діяльність. Він вважає, що потуга ринку як управлінсько-еволюційного «розв'язувача», «оцінювача альтернатив» та «виборця» є необмеженою: ринок може ефективно розподіляти ті ресурси, які раніше не були й не могли бути врахованими для господарських цілей, які раніше не були та не могли бути виявленими, оскільки саме конкуренція є найбільш ефективним способом спрямування невідомих ресурсів на невідомі цілі [8]. Ф. Хайек (Hayek, 1980) стверджує, що тільки ринок здатен виконати ці завдання, оскільки йому під силу виявити, поширити й ефективно використати дотепер невідомі дані про потреби, ресурси і технології, тобто виступити в ролі специфічної інформаційної системи [9].

Доіндустріальна та індустріальна економіка розвивалися на основі ресурсів природної складності. Вивчаючи певні створені природою ситуації, визначалися закономірності між енергетичними і функціонально-динамічними змінними частин природи для організації виробництва машин, механізмів, технологій. Постіндустріальна економіка розвивається у просторі організованої складності [10, с. 35–38], що ґрунтується на таких закономірностях взаємодії між феноменами, об'єктами, відношеннями, суб'єктами, «безпосередніх» аналогів яким немає у природі, що оточує людину. Організовану складність створює інструментально-проектне використання властивостей матерії та інформації, що контингентно виникають на базі самодостатньої цінності сучасних технологій для людини і суспільства. Організована складність – це економічна якість постіндустріального суспільства. Продукція технологій організованої складності фокусує у собі додану вартість, визначає очікування споживача й орієнтацію виробника. Наявність сьогодні в економіці двох просторів господарювання – на основі факторів природної складності та факторів організованої складності – змінює зміст конкуренції і ринку загалом.

Постульована Ф. Хайеком інформативна потужність ринку реалізується не для всіх умов та етапів економічного росту. Це пов'язано зі зміною природи ринку і розгортанням його складності, за якої «нескінченномірною» сукупність ринкових рішень на рівні природної складності переважається одним правильним рішенням у просторі організованої складності, особливо в умовах «фінансової економіки». У природній складності індустріальної економіки теж існують елементи організованої складності, але вони там відіграють підпорядковану роль. У багатих капіталістичних постіндустріальних ринкових економіках функцію технологічного детермінування ринку країни, цілепокладання і прогнозування в умовах організованої складності частково перебрали на себе ТНК. Вони в деякому форматі працюють як квазідержави за рахунок особливих трансакцій, трансфертів, власних резервів, дивер-

сифікації, створюючи особливі інноваційні умови для випередження у справі патентного права, інвестицій та інновацій. ТНК, залишаючи найбільш прибуткову частину виробничого і розподільчого процесу на території податкової юрисдикції країни-засновника, сприяє розвитку соціального, освітнього, економічного рівня цієї країни. У такий спосіб ТНК неявно, але вагомо укріплюють конкурентоспроможність своєї держави, її фінансово-банківську систему, ринок.

Більш потужний ринок завжди підпорядковує своїм інтересам слабші ринки. Власне тому ліберальна економічна модель, заснована на «чистих ідеях» Ф. Хайека, її неефективний для умов транзитивної економіки інститут конкуренції, практика «модернізації навздогін» прирікають українську економіку на відставання.

Водночас, незважаючи на свою апологетику економічного лібералізму, Ф. Хайек обґрунтовує слушне положення про «конкурентний порядок», мета якого полягає в тому, щоб примусити конкуренцію працювати. «Конкурентний порядок» вимагає інституціонального забезпечення – інституту приватної власності, свободи контрактів та інших механізмів вільного ринку [9, с. 111].

Цей концепт сьогодні досить актуальний для транзитивної української економіки, але потребує модифікації. Основним шляхом виведення національної економіки, її компонент та суб'єктів на новий рівень ефективності й самоорганізації є формування нового креативного змісту вітчизняного бізнесу. Це вимагає створення умов для формування такого відтворювального механізму, у рамках якого ринкова конкуренція, підприємницька активність і зацікавленість суспільства в раціональному використанні бізнесменами обмежених суспільних ресурсів будуть гармонізовані.

Для досягнення окресленої мети модель-практика відтворення конкурентоспроможності національної економіки повинна враховувати реверсивно-рекурсивну, двоїсту природу конкуренції:

1) інституціональну, що передбачає дотримання правил, процедур, традицій, інформаційної інфраструктури, контролю;

2) самоорганізаційну, що спирається на такі засади, як механізми, мотивація, доцільність, кон'юнктура ринку, якість акторів бізнесу, сумарний обсяг діючих на ринку капіталів.

Конкуренція має виявляти первинну якість бізнесу, співконкуренція – створювати (опосередковано) цивілізаційний темп розвитку сучасної ринкової економіки, здійснюючи пошук нових фронтів удосконалення, тим самим формуючи вищий рівень якості бізнесу; конкурентоспроможність – визначати доцільну і необхідну архітектуру конкурентного порядку, новий зміст планування динаміки ринків та економіки.

Висновки. Вільний ринок на сучасному етапі економічного розвитку є не таким «безмежно» інформативним, як вважає Ф. Хайек. В умовах застосування ліберальної економічної моделі до трансформаційної економіки та концепції «модернізації навздогін» ринок сам по собі не здатен бачити «невидимі цілі» організованої складності сучасної економіки, необхідні для формування конкурентоспроможних вітчизняних економічних агентів.

З точки зору зовнішнього виміру конкурентоспроможності держави, для зміни парадигми «модернізації навздогін» у країні повинен виникнути режим економічної самоорганізації. А він встановиться тільки тоді, коли сформується базові інститути ринкового механізму. На цій основі зможе запрацювати перший порядок самоорганізації, наприклад, модель народного капіталізму О. Соскіна. Народний капіталізм необхідний зокрема для встановлення системи природних цін – бази внутрішніх цін. Для цього потрібно, щоб співпали очікування економічних агентів, суспільства та влади, підвищилася вимогливість громадян і до бізнесу, і до себе, і до уряду, і до публічного управління загалом. Однак перший поря-

док самоорганізації в сучасних умовах постіндустріальної економіки не є достатнім. Для успіху транзитивної економіки України необхідна усвідомлена суспільством концепція конкурентоспроможності держави-країни-суспільства. У ній потрібно діалектично узгодити та розвинути концепції конкуренції, ефективності факторів виробництва, ефективності держави. Ця концепція і практика повинні сформувати другий порядок самоорганізації економіки.

Модель-практика конкурентоспроможності, побудована на новій концепції «конкурентоспроможність-ефективність-конкуренція», на макrorівні мусить відображати і чинні номінальні успішні позиції національної економіки, і перспективу їх утримання. Проте практична інноваційність концепції «конкурентоспроможність-ефективність-конкуренція» повинна насамперед полягати в тому, що суспільство, влада, бізнес спільно з позитивними потреб країни на основі «справедливої та ефективної системи ціноутворення» повинні досягати успіху в формуванні динаміки макросистемних показників: демографія, ріст ВВП, темп економічного зростання, зайнятість населення, зростання реальних доходів, структура економіки, стійкість та ефективність грошової системи, композиція технологічних укладів тощо.

Література

1. Мазаракі А. Детермінанти розвитку зовнішньої торгівлі України інноваційною продукцією / А. Мазаракі, Т. Мельник // Вісник КНЕУ. – 2012. – № 2. – С. 5–20.
2. Черленяк І. І. Концептуальні проблеми ідентифікації постсоціалістичної трансформації економічної системи України / І. І. Черленяк, О. А. Курей // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 12(2). – С. 3–6.
3. Соскін О. І. Модель народного капіталізму як основа конкурентоспроможного розвитку української економіки / О. І. Соскін // Економіст. – 2010. – № 2. – С. 21–25.
4. Cohen S. Manufacturing Matters. The Myth of the Post-industrial Economy / S. Cohen, J. Zysman. – N.Y.: Basic Books, 1987. – 240 p.
5. Porter M. Competitive Strategy. – London: Free Press, 1980. – 396 p.
6. Porter M. The Competitive Advantage of Nations. – London: The Macmillan Press Limited, 1990. – 855 p.
7. Mesarovic M. Theory of Hierarchical Multilevel System / M. Mesarovic, D. Macko, Y. Takahara. – N.Y.: Academic Press, 1970. – 342 p.
8. Hayek F. The Use of Knowledge in Society. In Austrian Economics. A Reader. Michigan: Hillsdale, 1991. – P. 247–263.
9. Hayek F. Individualism and Economic Order. – Chicago: University of Chicago Press, 1980. – 260 p.
10. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл; пер с англ. – М.: Academia, 1999. – 786 с.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2014

References

1. Mazaraki, A., & Melnyk, T. (2012). Development determinants of Ukraine's foreign trade innovative products. *Visnyk KNTEU (Herald KNTEU)*, 2, 5-20 (in Ukr.).
2. Cherteniak, I. I., & Kurei, O. A. (2013). Conceptual problems of Ukraine's economic system post-socialist transformation identification. *Ekonomichnyi Chasopys-XXI (Economic Annals-XXI)*, 12(2), 3-6 (in Ukr.).
3. Soskin, O. I. (2010). The model of people's capitalism as the basis of Ukrainian economy competitive development. *Ekonomist (The Economist)*, 2, 21-25 (in Ukr.).
4. Cohen, S., & Zysman, J. (1987). *Manufacturing Matters. The Myth of the Post-industrial Economy*. New York: Basic Books.
5. Porter, M. (1980). *Competitive Strategy*. London: Free Press.
6. Porter, M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. London: The Macmillan Press Limited.
7. Mesarovic, M., Macko, D., & Takahara, Y. (1970). *Theory of Hierarchical Multilevel System*. New York: Academic Press.
8. Hayek, F. (1991). *The Use of Knowledge in Society. In Austrian Economics. A Reader*. Michigan: Hillsdale.
9. Hayek, F. (1980). *Individualism and Economic Order*. Chicago: University of Chicago Press.
10. Bell, D. (1999). *The coming post-industrial society. Experience of social forecasting* (Trans. from Eng.). Moscow: Academia.

Received 18.05.2014